

uestras lachrimas non uidet? Quomodo potest terrenis lachrymis flecti, et ius oculi coelestem gloriam aspiciunt & contuentur? Post haec dicta cunctorum ira in Philororum uera, unam candemq; eum cu Philea subire sententia poscunt. Quibus libenter annuens, iude ex uru: cō plecti capite iubet. Verum quoniam Philea fecimus mentionē, & ingenii atq; eruditio eius, studiū predicauimus, non uidetur ab iurdū, si aliqua ex opulculis eius in quibus de martyrum passionibus memorā, historiā huic quae ad rem nidel cert peruenit, inseramus. Scribens igitur ad Thymuitas idem Phileas, post ali quanta haec referit. Horum uero nobis bonorum exempla prebuerunt beati martyres qui una nobiscum in agoniis perdurantes, secundum quod ex diuinis scripturis fuerant instituti, oculū mentis suæ in Deo habentes defixi, morte pro pietate absq; trepidatione capiebant. Indelinenter enim considerabat Dominus nostrum Iesum Christum, propter nos hominē factū, hoc nos docuit, ut usq; ad mortem obliuitem aduersum peccata. Siquidem ipse nō rapinam arbitrat, is est esse se q; ualem Deo, semetipsum exinanuit, formam serui accipiens, & habitu uoto homo, humiliauit semetipsum usq; ad mortem, mortem autem crucis. Cuius exemplum sequitūt beati martyres, omnes cruciatus & poenarū suscepserunt, ne fidei sua conscientia macularent. Quoniam quidem perfida in eis charitas foras ejiciebat timorem. Quo rū si uelut tollerantia enumerare uitores, & expone robur constantie, nec mihi copia tanta sermonis est, nec puto alij nisi hi soli qui oculis suis intuebantur quae sunt, uideri creditibilia. Erant enim expoliti omnibus uolentibus pro libidine inferre supplicia, & si quod aliquis per octum exco gitans, nouū genus suppliciū detulisset, licetebat inferre. Verberabatur ergo alij fustibus, alij uirgis, flagris quoq; alij, nonnulli loris districti, vel fumib; appensi. Et erat studium per singulos penē nouum genus inuenire supplicia. Post ergum alij uincitib; manibus adpendebantur, & trochleis distineti membranis diuilebatur. Ia uero ungulis exarari, uetus & leue duebatur. Quod si forte hoc genus supplicij cuiquam fuisset adhibitum, non (ut latronibus & hominibus soleat) tantum larva fodiabantur, sed & uero & femora actib; & usq; ad ungues ungula perueniebant. Sed ne facies quidē ac vuultus & flos tormentis remanebat immunitis. Addebatur & hoc super omnia, ut poltae quam fuissent humana corpora absq; omni humanitate laniata, exposita in publico, & nudata non solum ueste, sed etiam curte, crudele cunctis praeter unib; speciūculis fierent. Quosdam columnis distractos, et post ergum distractis brachis uincitib; derelinquebant. Iam uero hi qui ante presidem su spendebarunt, non id solum temporis, quo ab eis discubiebant, sed totum penē diem cu alij actus agerentur, in ecclieis exigebat. Si forte aliquis ex his, iugis pene continuatione per propria firmitate decidere. Tanta uero in his crudelitas era, & in tantum ab eis omnis penitus humanitas sensus aufergerat, ut posteaquam omne corpus uel tormentis uel uerberibus fusset absumpsum, rabi nudum pedibus rursum iuberetur ad carcere: atq; ibi uero pedibus conclusi, recentibus adhuc uulneribus reiacerentur in solum retia rum fragmentis subterstratum. Inter ea quamplurimi usq; ad mortem constanter & fortiter perdurantes, inuentoribus scelerum immaniter intentate crudelitatis pudorem non minimum coferabant. Alij uero recepta corporis lenitate ad reparandos denuo agones, dispensatores puerarum sponte prouocabant. Quos illi crubescentes rursum ad tormenta reuocare, ipsa corum audacia perterriti, capite eos caedi iubebant. Ista sunt ueri in Deo philosophicae martyris Philea uoces, quas in uinculis positus, & in carcere retruis, commissa libi ecclesia scribebat, quibus una secum socios eos martyrum, & fontes celestium faceret coronatum.

Nova suppli-
cia

De quadam

De quadam ciuitate apud Phrygiam pro Christi nomine tota
coronata. Cap. XI.

Am uero illud quod apud Phrygiam gestum est, quis audeat præterire! Civitas Phry-
in quo & communia humanitatis, & propria Romanorum regnū iura uiolata
sunt, ubi urbem quādam Christianorum, ciuitum, in qua & populus omnis,
& honorati uiri, & curaror ac magistratus, Christianos se esse, nec acquiesce
re ad sacrificandum faterentur, circundati militibus iubent, cunctosq; simul
cum mulieribus uiro, cum parvulis senes, rum ciuib; ciuitatem, in electo lo
gue concremari, ita ut nullus penitus ex illa urbe, quam cum optio uolenti
bus daretur, abfederer. Et hoc in ciues perpetratum est, quod in hostes egis.
Ad audiuerat
siter ad uniuersitatem urbe suscepti, autor & dux exitit vir pietate & religione at
que omni benignitate clarus, Aduictū nomine, patria ergo genere Italus hono gubernabat
ribus palati per gradus singulos usq; ad officiorum magisterii perfunctus: scholas, & fa
tiones quoq; per illud tempus summarum partium administrans, in supra
dicta uite degebat. Cuius in confessione Christi constantiam omnis popu
lus fecit, boni ducis exemplo summarum uerū partium per martyrium per
fecit est palma. Sed unde sufficiens, ppria iniunctu cuiusq; martyris per sim
pilos enuenerare supplicia: Quis enim possit illa repete, quibus apud Arabia Cappa
Arabia sancti martyres leucris cesi sunt? Aut quomodo quis retexat, que Asia Mejope
in Cappadocia gesta sunt, ubi cura frangi Deli cultoribus iubebantur? Quis tamia
Meloporam referat crucifixus, ubi Christianos sui tergoris more singulis
manibus pedibusq; suspesos, amarissimo fumo subtertingest, indignis cru
ciatibus eneabat? Altis uero lento igne prope adhibito, tormentis longis
onibus absumebant?

Mire martyrum
carnificina.

De his que apud Alexandriam & Antiochiam gesta sunt. Cap. XII.

Illa autem quomodo replicem, quod apud Alexandriam gesta, etiam ue
lterum poetarum fabulas uincuntib; obtruncatis auribus, atq; inhone
suo uulnere naribus, manuum quoq; extororumq; membroū summitatibus Scenole Chri
ampuratis, truncum abire sinehat derisum. Apud Antiochiam uero quomo stanorum,
do recordabor craticulas prunis impositas, quibus Christiani superimpositi
totebantur. Sed inter haec nobilium duotum iuuenium factum memorabi
le silere, ac quem non puto. Qui cum comprehensi, simulacris immolare co
gerunt, aiunt. Duce te nos ad aras. Et cum fuissent adducti, manus suas ardē
vigni superponentes, Si subtraxerimus, inquit, sacrificante nos credite.
Et quod caro omnis in ignem deflueret, immobiliter perdurarunt. A
lii cū ad sacrificandum quererentur, sacrificiū pollutionem uitantes, uitam
principio finirent: minore quidem tollerantia fiducia, sed conferuanda fi
dei maiore cautela. In quibus admirabilis quadam & ueneranda feminis,
pulchritudine pariter & pudicitia formosa, genere nobilis, & copiosa facul
tibus: eu erant duæ filii uirgines, honesta latit, & ad maternas pudicitias re
gulam nutrita: specie simili & moribus simili sibi probitate certantes, quas Mater cum du
religiosa mater secundum præceptum diuinum in timore Domini educauit. abus filiabus
Sed pri his que supradiximus, uel natura, uel institutionum bonis, pra amore caritatis
uotum hominum multa erga uirgines, earum matrem contentio exagitaba
tur, & summo studio, summaci per quirebantur. Cumq; declinandi turbi tecit,
nis gratia sui absentiam procurarent, agitur omni intentione, ut earum pre
fenu fieret: missi in hoc ipsum milites, repertas eas uenire Antiochiam co
gunt. Sed cum perurgentibus militibus, uichculo imposita iter agerent, tali
bus religiosa & pudica mater ad filias uititur verbis: Scitis dulcissima mihi fi
lia, quomodo uos in disciplina Dei educauerim. Scitis quid à parvulis De
FF. 5. us uo.

us uobis pater, Deus nutritor, Deus institutor, extiterit, & quod pudicitie et castitatis bonum ita mecum pariter dilexisti, ut nec oculus quidem uellet unquam (sic uobis conscientia sum) lasciuore fuerit maculatus alpectu. Quid igitur nunc agimus? Videlicet quod ista omnis uis, aut à Deo nos studet aut à pudicitia separare. Proficiuntur ergo publicis lupanaribus membra, que aer penè ipse publicus habuit incognita? Ne quo filii, quia nec tam parua nobis in Deo fides est, ut mortem pertimescamus: nec raro despecta pudicitia, ut uiuere etiam cum turpitudine cupiamus. Quin potius si placet quod in omnibus teneris, etiam in hoc sequimini matris exemplum. Praueniamus impuras carnicum manus, & impudicorum præpiamius incursum, misericordia hinc qui nos ad impuram & impudicam compellat et pertrahet uitam, pura & pudica morte damnemus. Cumq[ue] talibus abdicationibus filias ad simile propositum uiderit et accensas, ad fluuium quædam in itinere positum uenerunt ubi cum se humanae necessitatis causa descendisse simularent, & paululus custodes cogente naturali reverentia secesserint, adductis diligenter hinc inde vestibus, minacis se fluuij rapidis iniecerunt fluentes. Sed era lia duae uirgines per omnia insignes sorores, genere nobiles, uita mirabiles, primæ adhuc etatis specie pulchritudinis, led anima pulchiores, ornatae moribus quam monilibus, studijs apprime probabiles, non ferentes uoluntati publicis edictis ac legibus castitatem, maritis se fluctibus demerentes.

De his que in Phrygia apud Pontum gesta sunt, alijs quoque diuersis uirorum ac maluerunt passionibus. Cap. XIIII.

Carnificina
martyrum
apud Pontum.

Hæc apud Antiochiam. In regionibus uero Ponti crudeliora gerentur. Arundines acutæ quibusdam sub ungubis digitorum infigebantur. Alijs plumbeum igni liquefactum: & dorso defusum, uel ad loca pudenda quibus naturalis egestio procurari solet, infundebatur. Eremis quoque nerua candentia & reusta, ardenta ab illo humanitas miserationis spectu, ingerebantur per pudenda uicerum, & naturalia secreta membrorum. Sed quid faciat, quod appellations ipsæ mihi in admisso facinoribus defunt, & geforum scelerum, nec uocabula quibus enumerari queant, inueniri possunt. Sustinebant tamen omnia fortissimi & piissimi martyres: cum optimi & præclarí iudices in eo solo sapientiam suam omnibus futuram in admiratione conferent, si aliquod nouæ crudelitatis supplicium, nouiç generis inuenient. Sed quum aliquantum iam non ratione aut humanitate, crudelitas tamē nimis etate satiata, respicere ad immanitatem sceleris sui ceperint, desolatas urbes ciuib. & optimis ciuib. rura nudata cultorib. orbatos si lijs patres, & parætes liberi, ad clementiam & ueritatem, editi principale pponunt: Quoniam fas non est et tot ciues in quibus fidei esse oblitia peruersio mortis tradere, placere de reliquo, ut hoc genus homini nequam quidem subiret interitum: omnes tamen qui hanc speciem confessio nis tenerent, dextris oculis ferro effossis, eisdemq[ue] cauterio auditis, sinistro etiam poplite nihilominus cauterio debilitato, per singulas quasq[ue] provincias in æris ferrisq[ue] metallis, uel operis, uel pœnae gratiae deportandos. Hæc fuit clementia principalis, qua optimis ciuib. consultum est. Sed illi quidem suis (uidebatur) uel moribus, uel uitijis agebant. Iustus uero & sanctis uiris coronis uirtutis & patientie parabantur, Domino & Saluatore nostro per hæc uel explorante fidem credentium sibi, uel merita remunerante. Sed sicut omnes per singulos enumerare non solù difficultate, sed & impossibili est, qui tunc in passionibus carnis sua Deo gloriam dederunt: ita omnes penitus omittere, & ne paucorum quidem nominatin facere mentionem, satis uideatur ingratum. Paucos ergo memorabimus, & maximè ecclesiarum principes,

pes, per loca sua singulos martyrum gloria coronatos.

De prepositis ecclesiarum Cap. XIIIIL

Primus nobis in memorij piorum fulgens in regno Christi martyr scilicet **Anthimus** batur Anthimus Nicomediar episcopus, capite caesus. Post hunc uita & **Lucianus**, stolidus semper martyr Lucianus presbyter Antiochenus, sed tunc apud Nica comediā Christi regnum rebus gelusq[ue] prædicans. Apud Tyrum uero non nullissimus in martyribus, & à prima æate in Christi institutionibus enutri. **Tyrannio**, tu Tyranno eiusdem urbis episcopus, Zenobius à Sidone presbyter, & SylZenobius, vanus Emisienorum ecclesie episcopus, qui in sua ciuitate bestiarum moritur. **Sylvanius**, bus absumptus, martyrum sociatus est chorus. In Palestina uero primus **Syl.Peleus**, vanus episcopus apud Gazam, cum plerisq[ue] Clericorum. In metalo autem Nilus, tem Fanensi quadraginta simili capite casus: **Peleus** uero & **Nilus** episcopi cum plurimis clericis igni consumpti. In corum numero habebatur etiam **Cæs.Pamphilus**, fariensis ecclesie flos nobilissimus, & fructus doni coelestis Pamphilus. A pud Alexandria uero & per omnem Aegyptum, uel Thebaida primus uestru[m] luciferi quidam inter astra consurgens **Petros** eiusdem urbis episcopus. Petrus, doctrina, moribus, & uita precipuus, & cum eo presbyter **Fasitus** & **Dius**, Fasitus, & **Ammonius**, nec merito, nec institutionibus, nec martyrio dispares, Phileas, Diu, es quoq[ue] & **Hesychius**; & **Pacomius**, ac **Theodorus**, episcopi ex urbibus. Ac. **Ammonius** gypci, ceterisq[ue] cum ipsis innumerabiles, nobilissima pertulere martyria. Phileas. Quorum per singula agones describere, ne nos opus nostrum iusto longius Hesychius. dilatamus, suis ciuibus qui ad dicendum probe possent, & presentes tunc ade Theodorus, tan, detinquo.

De mortibus persecutorum. Cap. XXV.

Intra perturbari statum nostrum, & crudeli ubiq[ue] animaduersione uariasti aeternum perutilem illum non laruui oculum. Et quoniam Domini natus quidem tradiderat familiam suam castigari paucis, cruenti uero immunitatis ministri defuerunt in multis: adeo continuo ultrix Dei dextera, & illos qui primò dum pacem seruarent Ecclesie, cum omni prosperitate imperii gubernauerant, in tamam rerum permutationem deducit, ut Augustus ipse in id vanitas atq[ue] amentia perueniret, quo depositis, cum collega partiter Augullo regni insignibus, priuati & plebej post imperium uiuerent. Ille **Dioctianus**, uero qui et secundus in honore postmodum etiam in primis successor fuit, qui & inventor ac signifer nostræ perfecitionis existerat, tam multis uarijs que morbis & corporis tabe, atq[ue] infanaria mentis afficeretur, ut post longos atq[ue] inexcusabiles languores, scelerum suorum furiosi agitatus, sponte uitam nefariam proderet.

De his que extrinsecus acciderunt. Cap. XVI.

An. Do. 108.

Ed hæc postmodum. Tunc uero in occiduis partibus, quod **Maximianus** Maximianus. (qui & **Herculus**) depouerat, Constantius regebat imperium. In duas namq[ue] procurationes Romanum regnum fuerat diuisiun. Sed his multa clementia erga homines, erga Deum uero religione maxima utebatur. Nec uel **Herculus** Constantius ex consortis rabe regnum suum piorum sanguine maculauerat, nec ora flaminum domos & conuenticula nostrorum, imitatus Maximiani ueritatem, hostili uastatione destruxerat: quin potius cultores Dei uenerationi habuit & honori unde & meritò religiosus pater, religiosorem filium **Constantinus**. **Constantium** regni bene parti reliquit heredem. At uero **Constantinus**, statim ut Ro mani regni apice ex paterna haereditate suscepit, mira quadam Dei gratia ciuibus charus, exercitui accepitus, uitis fortibus imitandus, facinoris uero & ignavis.

Ignauis terribilis fuit. In obseruantia quoq; religionis longe etiam patrem uincere studuit. Sed & Licinius communis omnium sententia adscitus in imperium. Augustus pronunciat. Quae res Maximinus uehementer offendit, quod is tunc solummodo Caesar in orientis partibus habebatur: neq; id ultraferens, ut raptum sibi met Augusti nomen assunit. Maximianus uero, qui & Herculius, quem paulo ante collegam fuisse Diocletianus, & cui eo impensis insignia depofuisse memorauimus, cum a filio Maxentio in urbe Roma tyrannidem tenente fuisset expulsi, ad Constantium tamquam ad generum in ferentis causa confugiens, insidias ipsa quo religiose fuscus fuerat molitor. In quibus turpiter deprehensus, turpis perita ut post interitum statutus eius atq; imagines auferetur, & in eadibus publicis vocabula eius non minus muarentur. Huiusigitur filius Maxentius, qui in urbe Roma tyranidem ceperat, primò uelut invitante erga se plebis gratia, fidei nostre ueneratorem le esse simulabat, & ob hoc persequitiones eprimit, omnesq; iniurias a Christianis arceri iubet. Sed nihil in reliquis acibus suis, nihil in uita uel mortibus, quod Christianis proximum uideretur, ostendit. In tanta enim flagitorum & scelerum fuce, in tanto impunitas eoz uerabatur, ut nihil prolixi facinorum pessimum ab eius non dicam uita, sed unius saltuum dei & noctis acibus esset alienum. Deniq; senatum, & maximè nobilium marcas publice abstrabi, atq; ad suā libidine deduci imperabat post cōtaminacionem uiris suis reddi iubebat, non tam expleta adulterii libidine, quā immutata. Tantus uero merus Patres Plebemq; opprimebat, ut in hoc ipsum quidem quod metuerent, palam ostendere auderent, sed cerebant infuēti seruitutem gentes. & alliquid pro libertate cogitare metu prohibebantur. cum ille nō iam ira, sed libidine cædes agitaret. Deniq; quadam die imperator militib; suis, exire per plateas totius orbis, ut omnis qui occurrit, cuiuscunque sexus & cuiuslibet extus, gladiis cæderent. Innumerè multitudines populi Romani, non hostium, sed ciuitum telis deiecta sunt. Senatores uero, & iū maximè qui uel honoribus, uel opibus clariores in curia uidebant, confitis criminibus tanguam rei puniti proscripti sunt. Addit uero etiā hoc faltigium sceleribus suis, & artis magice industriam summis studijs excolit, ad que mysteria explenda perquirerant mulieres nobiles grauidæ, & adhuc funefis factis mediae scindebant. Rapiebant & paruulim infantes, eorumq; extra uiscerib; euula perscrutabatur & tugulabant leones: & nefandis gaudiis commentis ac prestationibus dæmoniaca arte cōpositis, bella dicebant per haec arceri, & credebat ius fasce regni per netas posse seruari. His uero malis omnibus etiam illud additur, quod omnes qui per ceteras urbes uel agros fuerant tyrranica crudelitate deterriti, dum nihil sibi ad uitam utrum putant relictis agris, per loca abdita & latebras eunt, omni studio arandi ferēdici, celsante, tantaq; famae urbem atq; omnia loca inuaderat, ut nihil reliqui ad uitæ subsidium fieret.

De persequitionibus Maximini Imperatoris.
Cap. XVII.

An. Do. 313.
Maximi
ni Ce
sar's se
cutoria.

IN Orientis uero atque Aegypti partibus Maximinus simili per omnia crudelitate & uerania tyrannidem gerebat, ita ut alter alterum, upore in tyrannidem socius, etiam in sceleribus uideretur imitari, & nescires cui potius sum dare flagitorum palman deberes. Eo sane Maximinus prætre scelerum sceleris uidebatur, quod etiam publicos honores & maximos magistris magorum & malarum artium doctrib; decernebat. Simulacrorum quoq; cultui satis supersticiose deditus erat, ita ut ne ad paruū quidem mortuū sine augurijs & diuinationib; ac symbolis adquiesceret. Vnde et uehemētior aduersum

aduersum nos & gravior prioribus persecutor fuit. Vetera quoq; delubra, & olim etiam à studiis cultoribus derelicta, renouari omnia iubet, sacerdotesq; his & pontifices, per singulas prouincias, nobiles quoq; & alii honoribus functos, ministri militibus & larijs additis decernit. Nec misum, qui & manifestos maleficos, vel rectores prouinciarum, vel duces militū promoueret. Sed ob huiusmodi uanitatis ministerium, quam plurimē copiæ auri argentiq; quererantur. Et quo accidit, ut omnes ubique prouinciae diuersis modis & occasionibus nudarentur: gravando censum, tributa multiplicando, locupletiores quoq; exquisitis aut etiam confictis iniurijs condemnando, alios uero etiam proscribendo, omnes pariter bonis paternis autijs familijs euoluebat. Vnde & montes auti ut ita dixerim congregatis familiaribus suis ac satellitibus largiebatur. In coniuicj; uero tam profusus erat, tamq; temulentus, ut insanus, & mente captus uini furore puraret, & ea ebris fieri iuberet, quæ die postera se iuissile neficeret. Delitijs, luxu, atq; omni dissolutione genere fluitans, turpisima suis militibus præbebat exempla. Deniq; quicquid lascivæ, quicquid petulantiae, quicquid luxuriosæ gestum a rectoribus uel militum, vel prouinciarum fuisse, multum cedebat ob imperatoris exemplum. Cui inter cetera hoc etiā singulariter studium erat, ne ullam non dico urbem, sed uel breue oppidum, abq; adiutorio nobilium matronarum qua per loca fuissent reperta, uel corruptione virginum, præteriret. Talis hic tantusq; uir, qui pudicitia, honestatis, iustitiae, ac totius aquitatis hostis publicus erat, quid ni etiam Christianorū hostis & persequitor existeret? Aduersu quoq; tantu crudelitas exercuit, ut præcessores suos uincere festinaret in scelere, ignes, laminas, crues, bestias, mari profundum, obturcationes membrorum, effossiones oculorum, & singulis membris specialia inferre supplicia gestiebat: quum tamen illmagis constantes & fortes inuenientur in tolerando, quam iste ingenios & calidus in exquirendo. Vinciebatur etenim saepius nō solum à uitis, sed etiam à feciniis, quæ uero Dei & fidei calore succense, ut fecina quidem comprehendebantur, sed ut uiri fortes in certamine coronabantur, quippe promptius subire, in uero & ultrò expetere, quam corporis maculam recipere malebant. Verum cum duobus grauiissimis dominis libidine & crudelitate præceps ageretur, fuit apud Alexandriam Dorothea thea quedam sati nobili orta familia, ingentibus diuitiis, & propinquis no virgo Alebilus pollens. Sed in ea ingenij atq; industria bonum, ceterarumq; honestam artium studia magis, quam hac uigebant. Formæ uero & decoris gloria tanta ei fuit, ut mirū ac speciale in ea Dei signum crederetur. Sed illa quæ religione animi & honestate uitæ pulchrior quam uultu corporis esse studebat, & aquitissimo mentis iudicio, quod pulchrum & decorum inter homines uidebatur, id potius Deo consecrare, quam usui humano statuit indulgere, ut uirgo Deo sacra perfisteret. At ille qui diuina atq; humana, libidinē simul & crudelitate fœdaret, cognito solius formæ, non etiam ingenijs ac propositi bono, ad contemnerandam virginem, ac polluendam iusca sitatem animum intendit. Comperito uero quod Christiana esset, quæ secundum sua edicta poenæ magis quam libidini subiecta uideretur, in ambiquo positus astuare coepit: & in quam se partē uerteret, ignorare. Sed ubi dubios animos libido, quæ ciliatus dominabatur, obtinuit, & expectantem virginem pro martyrio ad supplicium rapi, per occulos nuncios de stupro interpellauit, illa æque uela libi esse respondit, templum corporis sui quod semel Deo consecraverat, idolorum cultu ac libidinis contagione pollueret. Proinde se quidem ad mortem paratam esse, à crudeli uero tyranno non decere blandum aliquid aut moile profert, nec esse dignum refolui erga se truces

truces animos, quos quotidie undatim Christianorum profusus crux daret. Ad quae responda cum ille libidine accusus acris incaleceret: & nisi ueibus adqueuisset, ui agere decerneret: omnibus uirgo pudicissima facultatis suis, domo &c ac familia derelicta, no cùm clam cum paucis fidissimis famulis, & cum amicissima sibi comite castitate discedit, atq; inflatum tyrannum uanum amentemq; dereliquit. Sed & alias plurimas nobiles mulieres simul ac virgines exemplo illius adortus, sed exemplo nihilominus illius paratores ad mortem, quam ad seruitutem libidinis natus, crudelibus superpliçis affici iubet. Quæ multo promptius & letius quam ceteri omnes mortem subibant, eo quod duplices sibi coronas à Domino præparandas, non solum pro pietate, uerum etiam pro castitate credebat: Sed in his relationibus positum, siile æquum non puto, etiam nobilissima feminina in urbe Roma mirabile factu Sophronia, cuius uir praefectus urbis Rome sub Maxentio tyranno degebat. Qui quum de supradicta feminâ pulchritudine cognouisset (ut ei mos erat) missis stuprorum ministris, deduci ad se feminam iubet. Illa rem ad maritum deluit. Qui quum compertisset, multa secum tollens, ad ultimum altius in gemiscens: Et quid, inquit, faciemus qui bus aut hæc toleranda sunt, aut anima ponenda? Tum illa ut maritum uidit, metu mortis perterrita prodiisse pudicitiam suam: Paululum, ait his qui missi fuerant, expectare, donec composita (ut deceat) & adornata procedam. De hinc ingressa cubiculum, cum prius defixis genibus orasset, tāquam pudicitiam suam Deo immolatura, pectus ac uiscera correpto mucrone tranuerberat. Extremos huiusmodi nuncios ad tyrrannum per assistentes famulas mittens: Tales (ait) magis placeant Christianæ feminæ tyranno. Hoc modo in oriente simul atq; in occidente, uelut uno dæmonis spiritu armati, & partibus eisdemq; uitij accensi, defrauebant tyrranni, cum tamen per haec Christianorum uitius animi, & constantia fidei probatio & magnificenter redderetur.

De his que in melius conuersa sunt. Cap. XVIII.

An. Do. 315.

Sed cum per decem continuos annos in Orientis partibus similis etiam Maximiani principis erga Christianos fuisse grata crudelitas, & in numero hominum millia Deum uerum coletium neci dedisset: cumque vires crudelitatis ac libidinis sua inde sineret fuggeret remittentia, & neque consilium, nec satietas finem ullum aut modum imponeret, adest cultoribus suis diuina prouidentia: & quos per ignem probauerat, educti rursus ad refrigerium. Ipsi namq; autorem sceleris ultio diuina corripuit. Et ille qui latitac ac saginatis carnibus incedebat superbus, inflatus subito uiceribus, suppuratione distentitur. In profundioribus de hinc pectoris partibus obortu uulnus totos intrinsecus uicerum secessus tabo serpente depascitur. Post etiam fistulis quibusdæ in superficie purulentis meatibus adaperit, de interiorib; putrefactis uulnerei uenis ebullire undatum capitulum numeru uerium multitudine. Fœtor aerò tam intolerabilis erat, ut nullus omnino ne medicorum quidem propius posset accedere, quod carnes satias lete, & in omni luxuria nutrita, grauiorem ex corruptione nidorem putredinis exhalabat. Deniq; plerosq; medicorum, quod nec morbo aliqd mederi, nec uim factoris tolerare possent, interfici iubet. In quibus cum quidam fugulandus potius quam medicaturus assisteret, inspiratus à Deo. Cui inquit Imperator eras: & quod Deus inferit, ab hominibus putas posse reuocari? Nec humanus est iste morbus, nec à medicis curatur. Sed recordare, quanta in seruos De egeris, quamq; in religionem diuinam impius & profanus exitieris, & intelligens unde tibi sint poscenda remedia. Nam ego qui dem mori cum ceteris potero, tu tamen à medicis non curaberis.

Maximianus

Galerius Ma
ximianus in
cipit exgra
tare.

Maximianus per morbum admonetur humane conditionis.
Cap. XIX.

Vnc primū se Maximianus hominem esse intellexit: & scelerum suo trahimuritatem recordatus, primū omnium errasse se & impiè egis- se proficitur & uelut satisfacere incipit Deo. Tum deinde contuatis his qui in officio publico sibi parebant, legem scribi & confessum emititi iubet, quia non solum Christianis definat persecutio, & arceatur omnis iniuria, utrum & redicisci eorum permetteretur ecclesiæ, ut solitis cultibus & oblationibus obseruacionibus uacantes etiam pro ipsius salute excuso supplicant Deo. Qui nationibus, aliis, obser- bus dicto citius procuratis, continuo per singulas quasq; urbes edicta mit- tuntur, continentia hunc modum:

IMP. CAES. GALERIVS MAXIMIANVS, INVICTVS, AVGVSTVS, PONT. MAX. GERMANICVS, AEgyptiacvs, ximiani & THEBAICVS, SARMATICVS, V. PERSICVS II. CARPI Constantij CVS VL ARMENICVS MEDORVM ET ADIABENORVM Cesarium VICTOR, TRIB. POT. XX IMP. XIX. COS. VIII. PAT. pro Christie PAT. PROCOS. ET IMP. CAES. FLAVIVS VAL. CONE- STANTIVS, PIUS, FELIX, INVICTVS, AVGUSTVS PONT. MAX. TRIB. POT. IMPER. V. COS. III. PAT. PAT. PROCOS.

Inter cetera que pro utilitate reipublicæ disponimus, nos quidem primo uoluimus secundum antiquas leges, & publicam Romanæ obseruantias disciplinam cuncta moderari, inter que etiam hoc addere, ut Christiani qui paternam religionem reliquerant, ad eam rufum reuenterentur. Verum quoniam iudicio quodam animi sui tanta eos ostinatio rei huius habuit, ut nullo modo reducere uellent ad redditum religionis antiquæ que a maioribus fuerat instituta, sed eo magis præ uoluntate sua unusquisq; legi sibi ipsi constituit, & in locis diversis plebs diuersa cōcurrerit. Cumq; pro his à nobis propositum fuisset editum, ut ad patrias leges redirent & antiquitas constitutas, plurime uero periculis le potius subiace, mortesq; innumerabiles tolerare, quam obedire præceptis talibus maluerunt. Et quoniam multis adhuc in eodæ animi iudicio durare peruidimus, ita ut nec dijs coelectibus honorem debitus redderent, nec sua religioni satisfacere uiderentur, respicientes ad solitam mansuetudinem clementiam nostram, qua consueuimus omnibus hominibus dare ueniam, libenter etiam erga hos indulgentiam nostram credimus porrigitam, ut rufum sint Christiani, & conuenticula in quibus orare conueruerunt, extirpat, & rediciscunt, ita tamen ut nihil contra discipulam publicam gerant. Alijs uero epistolis ludicris in dicauimus, quid cula. Commentarij. Ruffini int- terpretatio uerba.

coli degente repub. etiam ipsi secun agere in proprijs lariibus polsint. Hæc de Latino in Graecum uerba, nos tursum transduimus in Latinum. Sed post hæc quid consecutum sit, videamus.

ECCLE-